herpy

PILGIFTSGRODOR

Strawberry Poison Frog

Oophaga pumilio

Oophaga pumilio är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 17-24 mm från Centralamerikas regnskogar, känd för sina många färgformer och en ovanlig yngelvård: honan matar varje grodyngel med obefruktade ägg. Den är fascinerande att följa, men kräver erfarenhet, små foderdjur och tålamod.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates pumilio*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**17-24 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H för 4 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**10 mån.**
Ägg per läggning	**3-5**
Kläckning	**10-14 dagar**
Larvtid	**42-56 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Obefruktade ägg från honan**
Yngelvård	**Vaktar äggen, bär grodynglen och matar grodynglen med ägg**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Oophaga pumilio är en av de minsta pilgiftsgrodorna. Vuxna djur mäter 17-24 mm från nos till kloak, de flesta omkring 18-22 mm, och honorna är något större än hanarna. Kroppen är kompakt med små häftskivor på fingrar och tår. Artnamnet *pumilio* är latin för dvärg.

Färgerna är artens kännetecken. Det finns ca 15-30 lokala färgformer, och de flesta antas ärvas rent. Från den röda kroppen med blå ben, som är utbredd i Costa Rica och på Panamas fastland, till gröna, gula, orange, blå och fläckiga former på öarna i Bocas del Toro i Panama. Många av bestånden har varit åtskilda i över 10.000 år. Hållare måste känna till djurens lokalitet och hålla formerna åtskilda.

Arten hette tidigare *Dendrobates pumilio*, och namnet ses fortfarande i äldre litteratur. Släktnamnet *Oophaga* betyder "äggätare" och syftar på grodynglen, som bara lever på ägg från modern. De närmaste släktingarna tros vara *O. arborea* och *O. sylvatica*.

Hudgift: Giftet kommer från födan. I naturen tar grodan upp alkaloider, bland annat pumiliotoxiner, från kvalster och myror och lagrar dem i huden. *O. pumilio* är den giftigaste arten i sitt släkte, men inte bland de giftigaste pilgiftsgrodorna. Uppfödda djur på bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet eller har mycket lite av det, medan vildfångade djur kan behöva flera år för att förlora det. Hudgiftet räknas därför som milt. Hantera inte grodorna, tvätta händerna efter arbete i terrariet och rör inte ögon och mun efteråt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Oophaga pumilio lever på Centralamerikas Atlantsida, från östra centrala Nicaragua genom Costa Rica till nordvästra Panama. Fynden finns nästan alla i Costa Rica och Panama, färre i Nicaragua. I Panama finns de många färgformerna på öarna i Bocas del Toro-arkipelagen och på kusten utanför dem.

Arten är vanlig i hela sitt område. Fynd utanför Centralamerika beror på rymda eller utsatta terrariedjur och hör inte till den ursprungliga utbredningen.

> **Naturlig utbredning:** Nicaragua, Costa Rica och Panama.

LIVSMILJÖ

Oophaga pumilio lever i fuktig regnskog i låglandet och på de lägre bergssluttningarna från havsnivå upp till ca 950 m, och stora bestånd finns också i störda områden som kakao- och bananplantager. Grodan är dagaktiv och mest markboende och jagar i lövlagret mellan rötter och nedfallna blad, men klättrar också ofta i lianer och träd. Myror utgör den största delen av kosten.

Hanarna försvarar små revir med lockplatser, födoplatser och lekplatser, och honorna fördelar sig efter var det finns platser att sätta grodyngel. Grodynglen växer upp i små vattensamlingar i bladvecken, särskilt i bromelior, men också i trädsprickor och avfall som burkar. I skogen utsätts grodorna för temperaturer upp till ca 27 °C, och i öppna, röjda områden blir det varmare.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

Skötsel

TERRARIET

Ett par eller en liten grupp på upp till fyra djur behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Fler djur kräver mer golvyta. Höjden ger plats för bromelior, som grodorna använder både som gömställe och avelsplats, och botten ger plats för revir.

Bygg upp botten med ett dräneringslager av lecakulor eller grov grus, ett insektsnät eller en fiberduk och ett fuktigt substrat av kokosfiber, torv eller mossa, gärna blandat med orkidébark. Lägg stora, fasta blad, till exempel magnolia och ek, överst. De ger skydd och håller liv i de smådjur som grodorna jagar. Plantera krypfikus, philodendron och framför allt bromelior.

Terrariet ska ha glaslock med ett ventilationsfält så att luften byts utan att torka ut. Täck alla springor, eftersom så små grodor rymmer genom mycket små hål. Nyinköpta djur och ungar kan hållas i enkla uppsättningar med hushållspapper som botten tills de har kommit till ro.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 22-26 °C, gärna omkring 24 °C, och på natten 19-21 °C. Temperaturer under 18 °C eller över 32 °C under längre tid kan vara dödliga.

Ställ terrariet svalt och utan direkt sol, och använd ljus som bara avger lite värme. Ingen värmespot behövs. En sval natt är en del av den naturliga rytmen. Vintervila är inte dokumenterad för arten.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara hög, 70-100 %. Sikta på 70-80 % på dagen och upp mot 100 % på natten, till exempel genom att spraya fyra gånger om dagen med en automatisk anläggning. En regnanläggning med timer är därför en stor fördel.

Botten ska vara fuktig hela tiden men inte vattenmättad, och vissa ställen får gärna vara lite torrare än andra. Spraya med avklorat kranvatten eller källvatten. Blir luften för torr gömmer sig grodorna, och ungar torkar lätt ut. Är luften stillastående och blöt växer det mögel.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En låg vattenskål räcker, men vattnet får högst vara ca ¾ av grodans höjd, i praktiken under 1 cm, för arten simmar dåligt och kan drunkna. Använd en platt skål med en ramp av sten eller mossa och byt vattnet ofta.

Groddjur tar upp vatten och ämnen genom huden. Använd avklorat kranvatten eller källvatten och undvik tvål, rengöringsmedel och rester av kräm på händerna. För grodynglen ska det finnas små vattenfyllda platser: bromelior eller små rör och filmburkar med vatten (se Ägg och grodyngel).

LJUS OCH UVB

Ge 12 timmars ljus per dag, så att växterna trivs. En LED-växtlampa som inte värmer mycket är ett bra val. UVB är valfritt: behovet är inte dokumenterat för arten, och arten klarar sig bra utan, men en svag UVB-källa kan vara en fördel. Använder du den, håll dig till Ferguson-zon 1 med gott om skugga och kontrollera att lampan inte värmer terrariet.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Oophaga pumilio behöver mycket små foderdjur, högst ca 2 mm. Små, flygoförmögna *Drosophila melanogaster* och hoppstjärtar är grundfodret, kompletterat med bladlöss, termiter och andra små foderdjur. Stora flugor som *D. hydei* är för stora för många djur.

Mata som utgångspunkt vuxna 3-4 gånger i veckan och ge inte nya flugor förrän bara några få är kvar från förra gången. För många flugor stressar grodorna. Pudra de vuxnas foderdjur med kalk och vitaminer minst en gång i veckan och ungarnas vid varannan utfodring. Bananflugorna får gärna odlas på ett karotenoidberikat substrat.

Håll egna kulturer av bananflugor och hoppstjärtar. En hona som ska mata grodyngel med ägg behöver rikligt och varierat foder, för en dåligt matad hona lägger inte livsdugliga ägg.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Oophaga pumilio är dagaktiv, djärv och nyfiken och rör sig mycket i lövet. Hanarna försvarar revir med ett surrande, syrsliknande lockläte och kan slåss med andra hanar. Honorna väljer typiskt den närmaste lockande hanen.

Ett par eller en liten grupp med fler honor än hanar kan fungera, men slåss två hanar ska de skiljas åt. Vildfångade djur är ofta stressade och svåra att få att anpassa sig, så köp uppfödda djur och blanda aldrig vildfångade och uppfödda djur.

Grodorna bör inte hanteras, eftersom huden är känslig och djuren lätt blir stressade. Behöver ett djur flyttas, locka ner det i en liten bägare.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen är svåra att skilja åt på storleken, för honorna är bara något större. Det säkraste kännetecknet är hanens surrande lockläte, och det säkraste beviset på en hona är ägg. Båda könen blir könsmogna vid ca 10 månader. Det enklaste är att låta flera ungar växa upp tillsammans och se vem som lockar.

PARNING

Hanen lockar från en upphöjd plats, till exempel ett bromeliablad, och honan närmar sig. Efter en kort period av ömsesidig beröring för hanen henne till en äggläggningsplats, ofta ett blad nära bromeliens vattenfyllda mitt. Det finns ingen amplexus.

Arten förökar sig hela året. En hona sköter bara en kull grodyngel åt gången och är inte parningsvillig under den perioden. I fångenskap lägger välmatade par fler och större kullar än i naturen, men varje äggläggning tär på honan.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 3-5 ägg i fuktigt löv, på ett blad eller i ett bromeliaveck, i fångenskap gärna i en filmburk. Hanen vaktar äggen, tar bort svamp och håller dem fuktiga genom att tömma vatten från kloaken över dem. Många kullar går förlorade.

När äggen kläcks bär honan grodynglen på ryggen, som regel ett i taget, till var sin lilla vattensamling, typiskt ett bromeliaveck. Grodynglen lever uteslutande på obefruktade ägg som honan lägger åt dem. De ska ha det första ägget inom tre dagar, och därefter kommer honan varje eller varannan dag med 1-5 ägg, fram till metamorfosen.

Uppfödning utan honans ägg har bara lyckats i sällsynta fall, och inget foder motsvarar äggen. Ta därför inte bort ägg eller grodyngel, utan låt honan sköta dem. Ge många små vattenfyllda platser: bromelior eller små rör och filmburkar med ca 20 ml vatten. Fyra rör per par är lagom.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 10-14 dagar. Grodynglen förvandlas efter 6-8 veckor. Tiden beror på temperaturen och på hur många ägg honan kan leverera.

När frambenen kommer slutar grodynglet äta och lever av svansen. Ungen stannar nära vattnet ett par dagar medan resten av svansen tas upp. Se till att det finns fuktiga löv eller mossa precis vid kanten så att den lätt kommer upp.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyomvandlade ungarna är mycket små och behöver de allra minsta foderdjuren: hoppstjärtar och de minsta bananflugorna. Håll dem i en liten uppfödningslåda med hög luftfuktighet, mossa, löv och ett gott bestånd av hoppstjärtar, och skilj dem från de vuxna, så att de inte behöver konkurrera om fodret.

Ungarna av den här arten är kända för att vara svåra att föda upp. Kalkbrist, parasiter och oförklarlig dålig tillväxt är vanliga problem. Pudra fodret med kalk och vitaminer och flytta först ungarna till ett större terrarium när de äter tryggt och växer jämnt.

Hälsa och vanliga misstag

Någon fullständig sjukdomslista för arten är inte dokumenterad, men vissa problem återkommer:

- För hög temperatur eller stillastående luft. Grodorna blir slöa och gömmer sig. Sänk temperaturen och förbättra ventilationen.
- Kalkbrist, särskilt hos ungar. Pudra foderdjuren med kalk och vitaminer.
- Parasiter, som ger avmagring trots god aptit. Vildfångade djur är en särskild risk och bör hållas helt åtskilda från uppfödda.
- Oförklarlig dålig tillväxt hos ungar. Döda djur bör obduceras hos en veterinär, så att orsaken kan hittas innan fler dör.
- Chytridsvamp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en allvarlig groddjurssjukdom. Håll nyinköpta djur isolerade i några veckor.

Livslängden är inte dokumenterad för arten. Siffran i rutan är en generell siffra för pilgiftsgrodor i fångenskap (10-15 år). Kontakta en veterinär med kunskap om groddjur om en groda slutar äta, tappar i vikt eller har svullnader eller sår.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.